

BAKA L. PATRIK

Szemet szemért?

Kleinheincz Csilla: Ólomerdő

„Sokan vannak, akik élnek, pedig halált érdemelnének. És vannak, akik meghalnak, pedig életet érdemelnének. Nekik mit tudsz adni? Hát akkor ne siess úgy a halálos ítéletekkel. Hiszen még a legbölcsebbek se látják mindennek a végét.”

Gandalf

„Az ígéretetek nagyon fontosak [...]. Soha ne ígérj semmit, amit nem tudsz, vagy nem akarsz betartani! Mondd, hogy nem ígérheted meg! Viszont, ha valamire ígéretet teszel, azt be kell tartanod, akármilyen nehéz is, akármilyen szenvedéssel is jár. Különb... megfizetsz.”

Lóna

Nincs azzal semmi baj, ha valaki a hozzá legközelebb eső tavat, fürdőhelyet, templomot, múzeumot választja kedvenc tavává, fürdőhelyévé, templomává, múzeumává, és talán még az enyhe elfogultság – vagy ha már tér-elemeket használunk, úgy inkább lokálpatriotizmus – is jóváírható. Ha évente vissza-visszatérünk, egyre több zegézugát, apróságát fedezzük fel a kedvencnek, és szép lassan meggyőződünk arról, hogy igenis, ennél tökéletesebbet sehol nem találni. Aztán elutazunk a Chalkidiki-félsziget egynéhány partszakaszához, Baelor Nagy Szentélyébe is benézünk, majd rászánunk néhány órát a Louvre-ra, és hazatérve már sehogya sem találjuk meg a kedvenceinket kivételessé tevő apróságokat. Időnként az értelmező is így érezheti magát, ha hosszabb időre, tudatosan vagy nem tudatosan, de csupán a kánonok hazai képviselőire koncentrálnak, majd újra kikacsint a „nagyokra” – nem biztos, hogy kell az idézőjel. Zavarba ejtő tud lenni, ha egy hazai kötet éppúgy tud jelenteni kétoldalnyi elemzést, mint egy kötetre valót két oldal, valamely kánon-alfából. Időnként pedig így van ez. De nem mindig.

Kleinheincz Csilla világának feltárásakor az elemző arra eszmél, hogy annak jellegzetességei egybecsúsznak az író írásművészetének jellemzőivel, noha e kettő korántsem alkot mindig egy párt. Gödöllő, Pest, az emberek világa csupán egy réteg, s a Rengeteg – vagy Tündérország – a másik, amely ott reszket a fák alatti szürkességben, csak épp nem veszi, nem veheti mindenki észre, még akkor sem, ha a terek egymásba hajlanak. Az átjárás mindössze azoknak lehetséges, akikben mindkét dimenzió képviselőinek vére folyik; akikben a realitáson túl egy kis fantázia is lüktet. A segítségükkel perze a többieknek is lehetővé válik az átjutás – azoknak, akik csak az

egyik térfélre teremtettek. Mintha valaki bár átérezne egy verset, annak mélységeit mégis csupán mások elemzése által fedezhetné fel.

Emese számára a mintha-világ éppolyan valóságos volt, mint az igazi. [...] Fákat látott a kertben, az utcán, a házukból kitüremkedve. Göcsörtös ágak hajoltak be az ablak elé, a levelek fényesen villogtak, mintha fémből öntötték volna őket. A lombok egészen a ház fölé magasodtak, eltakarták az eget, de a csillagok ennek ellenére keresztülcsillogtak rajtuk. A rézsín fény az éjszaka sötétjére mázolja folyt végig a gallyakon s gyűlt tócsákba a földön. / A törzsek között tisztán látszottak a HÉV sínei mögött álló emeletes házak lapos tetői, a lámpasorok füzerei. A megszokott éjszakai világ előtt azonban ott derengett az erdő. A levelek zöld-arany fénye elkeveredett a közvilágítás narancsízásával. A szellemtörzsek derengve törtek elő a cserepek közül, kiskertekből, az utca aszfaltjából. (9.; 46.)¹

Az *Ólomerdő* rétegei is hasonlóan bomlanak ki, s amíg a kötetben a két világ határán való átjárás központi szerepbe jut, addig írásművészetével Kleinheincz „ideát” más kapukat is kitar, mégpedig a szépirodalom populáris irodalom kánonjai között – legalábbis azok számára, akik tájainkon még mindig úgy hiszik, hogy léteznek ilyesféle kapuk; akik szerint éppolyan vérmeses őrfák védik a kettő határát, mint Héterdőt. A sorok közti sor összefűzi a vérvonalakat, az oldalakat.

A nyelvezet a kötet egyik nagy erénye, ami az egyszerűbb, célratörőbb ábrázoláshoz és világépítéshez szokott perem-olvasót viszont akár pillanatnyi megtorpanásra is készítheti.² Az *Ólomerdő* e nélkül azonban korántsem lehetne az, ami, hisz ha a történeti főhőstől, a kamaszlány Emesétől eltekintünk, úgy kétségkívül azt kell konstatálnunk, hogy az erdő, Héterdő áll a regény középpontjában. Ennek minden reccsenése, roppanása, leveleinek mintája, tónusa adja a keretet, a színteret és a világérzést is. A képekben tobzódó, mesteri megfogalmazás kiemelkedő szakaszai is sorra az erdőre összpontosítanak. Mondhatni, néhány szokatlanra festett vers-mondat a táj, s a szín benne csak Héterdő folyóinak fém-tónusú vize. S épp ez az árnyalat az, ami megkérdőjelezi a csodálatos borító helytállóságát, a 2007-es megjelenés³ komor, mondhatni rémisztő kötésével szemben a 2014-es ugyanis ragyog, s épp azt a zöldet tárja elénk, amit az ember egy szép mese szép erdejétől elvár... amint a lányhajból kibomlanak a magyar népmesék jellegzetes mintái. Héterdő, s a benne foglalt ezüst, acél, ólom, vas és bronzerdők azonban nem ilyenek. Fém-fáiknak levelei a gyűlölet parancsszava alatt állnak, és más sem bújik meg a lombjaik alatt, a törzsek között, csak a sötétség. Az uralkodójuk akaratól fegyver-fémme szilárduló levelek karcos beleivódik a szövegszakaszokba, melyek annál élesebben vágnak, minél előrébb jutunk az ugyanazt a mintázatot követő, véget nem érő szövegszövevényben.

A nyelvezet azonban mindvégig tiszta, gördülékeny, a világ pedig az egyszerűség látszatát kelti a megszokott(nak tűnő) fantázia-terek és karakterek révén: vár, csomó lépcsőspirál, torony, bezártság;

1 Az eltérő tördelés-sel beemelt szövegrészek, s a mögöttük zárójelben szereplő oldalszámok – a továbbiakban is – a következő kiadásra vonatkoznak:

KLEINHEINCZ Csilla, *Ólomerdő* (átdolgozott kiadás), illusztrálta Cserny Timi Pookah, Gabó Kiadó, Budapest, 2014.

2 Lásd: <http://media-addict.hu/2014/04/20/konyvkritika-kleinheincz-csilla-olomerdo-btk-2/>

3 KLEINHEINCZ Csilla, *Ólomerdő*, Delta Vision Kft., Budapest, 2007.

titokzatos fekete lovag, ismeretlen múlttal, de *szív nélkül*; egy *szél-fúttá* jellemű manó; s a gonosz boszorkány, aki az anyja bűnei miatt a főhős vesztére tör, az anya miatt, aki *elhagyta*. Első olvasatra az imént felsoroltak, a kötet eljárása szerint legalábbis úgy tetszik, nem kívánnak különösebb leírást, hiszen mind ismerjük őket, mind elképzeltük már őket, nem rég olvasott, vagy épp gyerekkorunk felolvasott kiságy-meséiben...

Nevetni való volt, hogy István semmit sem tudott a Rengetegről, pedig Tündérország neve ismerősen csengett a számára. / – Ez a föld álma – magyarázta neki, ki tudja, hányadszor. – Az erdők emlékezete. mint ahogy mi is az emberiség emlékei vagyunk. (125.)

... s ez egy pontig zavarba ejtő. Mintha a kidolgozottság hiánya lengené be az oldalakat; az alakok tintapacák a papíron, s ha olvasóként nem karmolunk tintahatár-kontúrokat a képbe, úgy tűnik, menthetetlenül szétfolynak. Csak később derül ki, hogy mindez az alkotómunka része; a lebegtetés ál-zsákutca a bejutni kívánóknak.

Az olvasásfolyamat kezdetén képtöredékeket kapunk, egy nagyobb egész részeit, mondjuk a Hagia Szophiából. Nincs azonban minden a legapróbb mozaikkockává zúzva. Az imént említett, már sok helyen és sokszor látott mesealakok – úgy tűnik – egyben vannak, s mintha a kép bármelyik részén elhelyezhetnénk őket – mint egyet a háromszázhatvan kék puzzle-darab közül, amelyekből az eget kéne kiraknunk –, ám ahogy az később kiderül, a helyük egy... és biztosan nem az, ahová előbb elhelyeztük őket. Sőt, a napszakkal s az oldalakkal mintha a színük is változna. Nem annyira jellemfejlődésről van itt szó – ezt a keretek sem tennék lehetővé –, mint inkább a megközelítési horizont cseréjéről. Senki nem az, aminek látszik, és sok minden akad, ami nem azt, vagy nem úgy jelöli, ahogy várnánk. Mint Cserny Timi Pookah jin-jang árnyékrajzai és azok elhelyezése. A fejezetvégeken – vagy fejezetelőkön? – feltűnő képek a fekete és fehér egymásba játszásából állnak össze, ám e színek soha nem keverednek. A fekete köpenyben olykor felrémlik egy fehér tárgy – akár a szimbólum sötét félholdjában a fehér pötty, vagy az ember/tündér a tündér-/embervilágban –, a kontúrok azonban kitaranak.

Az illusztrációk mindegyike ismerős. Amikor elérünk hozzájuk, biztosan tudjuk, kit ábrázolnak, a működésük azonban csak idővel áll össze. Nem azt a fejezetvéget mutatják, ami után, és nem is azt a fejezetelőt, ami előtt helyet kapnak, hanem az utánuk következő rész végkimenetelét. A világ és az ábrázolt alak tehát ismertnek érződik, s mondhatni a jövő is feldereng – akárha a történetben oly nagy szerepet kapó, előre megírt és elkerülhetetlen sors egy mozzanatába nyernénk bepillantást –, a hozzá vezető út azonban még előttünk van, ismeretlen, és a legtöbb esetben változással jár. Az egyes fejezetekbe belépő alakok nem ugyanazok, mint akik kilépnek – az illusztrációk tartalma és karakterei tehát csak látszatra ismertek –, s ez még akkor is igaz, ha a metamorfózisuk csak bennünk megy végbe, a múltjuk fokozatos megismerése révén.

Az *Ólomerdő* tulajdonképpen egy fantasy-családtörténet – melynek „[...] kulcsmotívuma az ámulás. Mindenki elárult már mindenkét legalább egyszer.”⁴ –, egy szerteágazó családfa az erdőben, megannyi ággal, megannyi fafajtától. A varázsvilágban minden összeér, összefér és összeillik. Tündér, ember, sárkány – humanoid alakban persze –, egy leszármazási listán, egyszerre az ősök között. Főhősünk, Emese – vagy, ahogy a legtöbbben hívják, egyszerűen csak: Mese – legalábbis mindegyikből találhat. Mintha ebben a világban nem az egyes fajokhoz való hovatartozás lenne az alapvető – mint a fantasznál általában, ahol e képletes faj-határátlépés mindig alapvető forrása a bonyodalomnak –, de a kilépés ebből a rendből, ami viszont, szerkezeti értelemben inkább jellemzője a zsánernek: összefonni magában mindent, ami csodával telített, hogy a szürke valóságot színezhessük ki vele... még akkor is, ha a fém-erdők inkább csilannak szürkén.

A mesealak-nevek, mint amilyen a Lóna – „Tündér I(Lona)”⁵ –, a Rabonbán – „[...] volt a székely nemz. főbírája és főpapja, vezette a hadat az ellenség ellen, kihirdette áldozattétel után a törvéket, örködött azok megtartásán, halállal büntetvén azok megszegőit”⁶ –, Firtos és Tartód – székely népmesék szereplői, kiknek története lényegében az eredeti mesét tükrözi⁷ –, Rapsonné és Firene – úgyszintén népmesei alakok, tündérek⁸ –, korántsem esetlegesek, s az Ólomerdőben nem egyszerűen csak egymás mellé kerülnek, de eredeti, ismert történetük kiteljesedik, s egymás értelmezőivé is válnak. Az embernevek, István – Pityu – és Adél, szinte már túl hazaiak; legalább annyira szokatlanok egy fantasy regénynél, mint amilyenek a gödöllői utcanévek, mégis, a világ – részben (Magyar)Tündérországnak is hála – zökkenőmentesen magába integrálja őket. „Több magyar népmese is belekeveredett a történetbe: a Fehérlófia, a Rózsa és Ibolya, valamint felhasználtam hiedelmeket és Ipolyi Arnold magyar mitológia gyűjtését is. Kezdetben a hattyútündér meséjét akartam felfejteni, rájönni, mi mozgathatta valójában a szereplőit, milyen szabályoknak engedelmesskedhetett a mágia, de ahogy követtem visszafelé a szálakat, más mesék, gyerekkorban lerakódott és a pszichém részeivé vált történetek is berántódtak a folyamatba – vallja a szerző, egy interjúban. – [...] A] magam örömeire is gyűjtöm a gyerekkönyveket és népmeséket (utóbbiak nem mindig gyerekeknek szólnak, sőt). Hagyom, hogy átfolyjanak rajtam, aztán (magyar népmesék esetében) van, ami átváltozva bekerül a folytatásokba, de egyelőre úgy látom, egyre inkább saját mitológiát ír a történet.”⁹ Az alakokon túl a helyek is népmeséinkből bomlanak ki. Héterdő – mely „hetedhét országgént” is felfogható – Tündérországnak csak egyfajta határmezsgyéje az emberi világ felé, s ahhoz, hogy az egyik meserégióból a másikba jussunk, előbb át kell kelniünk az *Üveghegyen* – ami pedig, kötetcímként az Ólomerdő folytatása is egyben.¹⁰ Mint klasszikus mese-jellemzőt, a számokat is meg kell említenünk: a kötetben sorra tér vissza a hármas és a hetes szám. Egy-egy kiragadott példa: Emesét Rapsonné három elementál lényre – természet-szörnyre –, a

4 <https://kulturleny.wordpress.com/2015/04/29/olomerd/>

5 LIMPÁR Ildikó, *Oldás és kötés*, <http://www.barka-online.hu/futtyoges-es-nahatozas/4526-az-olomerd-r-l>

6 Részletesebben lásd: <http://lexikon.katolikus.hu/R/rabonb%C3%A1n.html>

7 Vö. *Firtos és Tartód – A likaskő legendája*, <http://www.alsosofalva.eu/2011/08/firtos-es-tartod-likasko-legendaja.html>; *Firtos (székely népmese)*, <http://egyszervolt.hu/estimate/firtos-szekely-nepmese-20101122.html>

8 Lásd: *Rapsóné*, <http://www.soutja.hu/legendak/rapsone/>; *Firene*, <http://www.kislexikon.hu/firene.html>

9 *Interjú Kleinheincz Csillával, az Ólomerdő írójával*, <http://sfmag.hu/2014/04/22/interju-kleinheincz-csillaval-az-olomerd-irojaval/>

10 KLEINHEINCZ Csilla, *Üveghegy*, illusztrálta Cserny Timi Pookah, Gabó Kiadó, Budapest, 2014.

11 Vö. <https://olomerdo.wordpress.com/>

12 „[A] gyógyító bűvölés vagy varázslás, más szóval kuruzslás” – Részletesebben lásd: <http://www.kislexikon.hu/iralas.html>

13 <http://roni-olvas.blogspot.sk/2014/04/kleinheincz-csilla-olomerdo.html>
(Hozzáférés: 2015. július 10.)

fa, a kő és a fém veszi üldözőbe, Rabonbán pedig hét év haladékot ad a lánynak ígérete teljesítésére. Megmosolyogtató párhuzam, hogy Kleinheincz Csilla is ennyi időt adott magának az *Ólomerdő* első megjelenése és a folytatás megírása közé. Ennél a könyvnél feltétlenül meg kell jegyeznünk: betartotta.¹¹

Ha pedig már Tündérország, úgy a mágia megléte is evidens; használatának módja viszont szerteágazó. Van, aki szó nélkül, van, aki szavakkal, megint mások a tökéletes mintázatot követő rajzokkal – irlással¹² – zabolázzák meg az erőt. Emesét már gyermekkorától a kelta inda-minták tökéletesen ismétlődő szövevényének megrajzolására tanította az anyja. A teljesség itt nem csak esztétika; parancsolni az tud, aki tökéletesen fogalmazza meg... tökéletesen rajzolja meg a parancsot. Védelem, támadás, élet, mind ott van a mintákban, a rajzolt indák/gyökerek véget nem érő szövedékében. Így varázsol Kleinheincz Csilla is.

A papír az utóbbi időben viszkedett, ha nem rajzolta tovább a csomókat és egymásba kulcsolódó lombokat. [...] Csak az a mintázat volt tökéletes, amely önmagába ért vissza, és végtelen mélységébe vonzotta a szemet. Ezt Anyától örökölte, ő is a csomókat szerette: rajzolni is, kötni is. Azt akarta, tanulja meg őket, de amikor a saját ötleteit is beléjük szötte, az anyja rácsapott a kezére. Nem szabad, mondta. Tanuld meg a tiszta mintát! [...] Mostanában egyre többször bukkant rá gyerekkorából felsejlő mintázatokra – az anyja azok között élt, [...] körülvették őket: a bejárati ajtón, a tepsik alján, az ablakokon üvegfestékből. (18.)

Az időkezelés meg-megszakított lineáris eljárást mutat, ahol a megszakítások a múlt egyes eseményeinek felidézését takarják, valamely karakter horizontjából. Minden fejezet múltidézőssel nyit. A kötet poli-fonikus narratívát használ – a történetvezetést egyik szereplő veszik át a másiktól, s időben onnét folytatja, ahol az iménti abbagygyta a mesét. A belső beszéd, a gondolatok kurzívval szedettek, akár a visszaemlékezés. A horizontváltások cirka felénél az új szakasz az előző zárásával, utolsó szavával nyit; a mintázat nem bicsaklik meg.

Az *Ólomerdő* lerántja a csillogó leplet a mesék valóságáról, mint teszi azt Neil Gaiman is, egy óceánnal arrébb. Hiszen az a kiságyban hallott, egy oldalba tördelt, kalandos-sárkányos, mindig jól végződő varázs-történet *kifejtve*, anya és nagymama lágy hangja nélkül valami egészen mást jelent. Mint a húsból *kifejtett* csontváz: a lágy felszínből egyszerűen halálos, rémisztően sötét mélység bontakozik ki. „Bár Kleinheincz Csilla könyvét a fantasy kategóriába sorolják, én jobban szeretek úgy gondolni rá, mint egy mesére. Egy olyan mesére, ami az ősi legendákat őrzi, ami megtartotta az eredeti történetek minden kegyetlenségét és nyers erejét, ami igazi és tompítatlanul valós. Nem lágyították, nem igazították hozzá a gyermeki lélek finomságához, megtartották csiszolatlan, hamisítatlan voltában. És mégis – vagy pont ezért – gyönyörű...” – olvashatjuk a könyvről Roni blogján.¹³ Mondhatni ennek az eljárásnak a része, hogy az ismerősnek tetsző

alakok fokozatosan a róluk feltételezett háttér és jellemjegyek helyett azok ellentétét öltik magukra; a fekete-fehér elosztás továbbra is megmarad, csak feltűnik annak lehetősége, hogy attól, hogy valaki fehéret visel fekete helyett, még lehet az utóbbi képviselője. Az előítéletek bukása ez. És a megkérdőjelezhetetlen magyar fantasyé.

A posztmodern számára oly kedves újraírások a mesékre is kiterjedtek, s e téren az egyik legnagyobb dobást az iménti bekezdés elején emlegetett Gaiman követte el, aki – egyebek mellett – a Hófehérke-történetet írta újra, a „gonosz mostoha” szemszögéből. A szöveg legújabb magyar fordítása így kezdődik: „Nem tudom, miféle teremtmény ő. Egyikünk sem tudja.”¹⁴ A mostoha elbeszélése elülte az olvasó fülében a bogarat, hogy a hófehér bőrű, vérvörös ajkú, fekete hajú lány, akivel még az sem végez, hogy sikeresen (!) kivágják a szívét, biztosan az-e, mint akinek – aminek? – abból az egy meséből, abból az egy szemszögéből megismertük?¹⁵ „Szívesen gondolok rá úgy, mint egy vírusra: ha elolvastad, sosem leszel képes ugyanúgy tekinteni az eredetire.”¹⁶

Kleinheincz Csilla a fehér hattyú és a fekete holló attribútumait éppúgy lebontja, mint ahogy a fehér lovon járó szőke herceg és a szívtelen fekete lovas szembenállására is magyarázattal szolgál. De gyerünk inkább sorban, lássuk a szereplőket.

Emesét a kamaszok lobbanékony, könnyen ítélkező jellemjegyei hajtják, de amíg eleinte egyszerűen csak elszenvedője a történeseknek, addig előrébb haladva mindinkább az irányítása alá próbálja vonni az események folyását. Erre korábban a mindenből és mindenkiből való kiábrándultság ösztönzi, ami az őt körülvevő titkok már elbírhatatlan súlyából fakad, majd még erősebb indíttatást nyújtanak számára a hirtelen-ítéletek burkán végigkúszó repedések, és a visszatérés vágya.

Apja, István egy sziszifuszi figura, s bár emberként nem hatnak rá Tündérország törvényei, ő nap-nap után szenved el büntetését, amikor újra meg újra nekiveselkedik az őrfák vonalának, ám mégsem tud áttörni a falon, hogy találkozhasson a családját elhagyó feleségével, Lónával. István megpróbáltatásai persze önként vállaltak, a végül sikeres bejutásért fizetett ár azonban félreértésből fakad: éppen azt áldozza fel, akit olyannyira ki kívánt hagyni a küzdelemből, hisz bár mindvégig tudta, hogy kulcsként volna használható, nem volt hajlandó vállalni az árat. Inkább szenvedte el újra és újra a fák ágainak korbács- és botütéseit.

Ők ketten, emberként „[...] tévedést tévedésre halmoznak.[...] István abban téved, hogy nem veszi észre, hogy Emese kezd felnőni, már nem kezelheti gyerekként. Emese pedig abban, hogy fel sem merül benne, a titkok azért vannak, hogy őt védjék, a szerettei pedig érte (is) teszik, amit tesznek.”¹⁷ Főhősünk egy ideig azonban úgy hiszi, Tündérország merőben más, mint az emberi oldal. Nem csak az anyját reméli visszakapni onnan, de a titkok feltárását és igazságos-ságot is onnét remél.

Héterdő lakóinak jellemét és gondolkodását Emesénél, és emberapjánál sokkal inkább gúzsba köti a gyerekmesék világának fekete-

14 Neil GAIMAN, *Hó, üveg, alma*, ford. Pék Zoltán, 319–330. = Uő., *Tükör és füst (Novellák és illúziók)*, ford. Gállai Nóra – Galamb Zoltán – Huszár András – H. Kovács Mária – Pék Zoltán – Roboz Gábor – Török Krisztina, Agave Könyvek, Budapest, 2011, 319.

15 A szöveg kapcsán lásd: HEGEDŰS Norbert, „Ez nem élet.” Neil Gaiman két vámpír-tematikájú szövege, http://kultur.hu/2013/12/ez-nem-élet/#_ftn2 (Hozzáférés: 2015. július 10.) és H. NAGY Péter: *Vérkörök = Az éjszaka gyermekei. Tanulmányok a vámpírizmusról*, szerk. Uő., Liliium Aurum, Dunaszerdahely, 2012, 153–174.

16 Neil GAIMAN, *Bevezető*, ford. Pék Zoltán, 17–43. = Uő., *Tükör és füst (Novellák és illúziók)*, 42.

17 <https://kulturleny.wordpress.com/2015/04/29/olom-erdo/>

fehér színezete. A fekete lovas Rabonbán, noha segíteni akar, saját átka köti gúzsba: a mágia szülte belső szenvedés keríti uralmába, ha önzetlenül próbál meg segíteni valakinek; ha nem kéri meg az árát. Annak a régi, önző hibának a következményeként, amikor a barát, a szóke herceg elől, viszonzatlan szerelemmel bár, de megpróbálta elrabolni annak kedvesét, sújtotta az átok. Rabonbán a szívét is elvesztette, s egy Tündérvilágban, ahol az ígéret is egészen mást jelent, mint nálunk, úgy egy szív elvesztése sem ugyanannyi, mint ez a mondat. Ez azonban már egy másik történet...

Firtos/Tartód Szméagol-gollami figura, aki tulajdonképpen személyiséghasadását hordozza átokként, mely szerint a szélirány változásához (dél-észak) kötött, hogy melyik figura taszítja háttérbe a másikat; hogy melyik irányítja tovább a testet az újabb szélfordulóig. Az egyik személyiség mindazonáltal végig követni tudja a másik működését, így itt is egy sziszifuszi vonallal találkozunk: az egyik minduntalan ki kívánja javítani, amit a másik elrontott, és fordítva, a másik lerombolni igyekszik azt, amit az előbbi felépített. Mégis a szánni való figura története lesz az egyetlen, ami a mű végére a nyílt fekete-fehérből szürkévé válik...

A „gonosz boszorkány”, Ropsonné a klasszikus sötét karakter, aki végig azon munkálkodik, hogy mind nagyobb hatalomra tegyen szert – a mágia-használat lehetőségei a legtöbb karakter esetében hatalomfüggőek, mely hatalom a Tündérország egyes régióihoz kötődik: minél több területet ural valaki, annál nagyobb a hatalma, és annál nagyobb erőket képes megmozgatni –, s hogy bosszút tudjon állni a lányáért, Fireneért, aki pedig Emese anyjának, Lónának az áldozata.

Lóna és Firene, a hattyú és a holló, a fekete és a fehér. S a múltban mi másért küzdhetett volna két sárkány-tündér – hisz az apja mindkettőnek sárkány, két fivér –, ha nem a szerelemért? Hogy mi lett a küzdelem eredménye, nem titok, ám hogy kinél az igazság, már nagyobb talány. Egy ember-férfit becsal egy fekete fonatú tündérlány az erdőbe. Lopott csókok, ígéretetek a fűben, hisz minden olyan mesés... ám az ígéret nem annyit tesz az egyiknek, mint a másiknak. Mint azt e szöveg elejére emelt idézet is mutatja, ha valaki odaát megszeg egy ígéretet, vagy árulást követ el, *megfizet*. Legalább annyival, mint amennyivel megcsalta a másikat.

– Az ígéreteket be kell tartani, ez az első. Ha nem így teszel, megzavarod a sorsfolyó síma folyását. Lelépsz az útról, ami mellett elkötelezted magad. Visszacsinálni pedig csak azok tudják, akiknek van hatalma szót váltani a végzetnőkkel. [...] *Hiheted magad ravasznak* – mondta egyszer Lóna –, *de nem tudsz túljárni a végzetnők eszén. Minden bedobott kavics megváltoztatja a sorsfolyó folyását.* (163.; 142.)

A fekete fonatú úgy hiszi, átverték, s a szóke fonatú ellopott tőle valamit. Utóbbi szerint mindez nem számít lopásnak, hisz az ember-férfi ígérete sem azt jelenti, amit a tündéré. Senkinek sincs, és mindenki-

nek igaza van. A fekete fonatú belenyúlna a sors folyásába, a szőke fonatú átokkal sújtja ezért, majd elmenekül... s hosszú évek után, valamilyen oknál fogva visszatér, és utoléri a bosszú. Két madár, fekete és fehér. Ám a történet – vagy inkább az olvasó? – nem a múltjuk alapján ítélkezik a karakterek fölött, hanem a jelenük szerint. Hogy ki próbál meg ellene tenni az átoknak, hogy ki keres a bosszú helyett megbocsátást, hogy ki kívánja a folytonos forgás helyett inkább félúton megállítani a sors kerekét.

Héterdő összes karaktere a legősibb és legegyszerűbb igazságszolgáltatáshoz igazodik, a Hamurapi – vagy már sokkal régebb? – óta ismert talio-elvhez – Szemet szemért, fogat fogért –, ami magában hordozza a végtelen cirkulációt, az önmagába hajló mintát. Az Ólomerdőt olvasva talán az ezzel az egyszerű, és természetesen védhető igazság-felfogással való szembesülés a legnagyobb kihívás. Egy adott súlyú fekete követ csak egy ugyanolyan nehéz fehér egyenlíthet ki, és fordítva. Jogos. Ám attól, hogy valami jogos, még nem válik emberségessé. Tündérország teremtményeinek ezen felfogását persze valamilyen szinten tolerálnunk kell, hisz álljanak bár bármelyik oldalon – ha vannak egyáltalán oldalak... hisz sokkal inkább tűnik úgy, hogy azok egyre csak cserélődnek –, a karakterek ezzel (szint!) mind egyetértenek. Emese ereiben azonban nem csak a varázsvilág vére csörgedezik, de az emberié is. Az apja így nyilatkozik erről:

Nem akarom, hogy a szabályokat a vére, a varázslat kényszerítse rá, azt akarom, hogy maga tudjon dönteni. Nem akarom, hogy olyan világban nőjön fel, ahol ölni kell azért, hogy változni és változtatni lehessen. A meséket érteni kell; nem megélni. (306.)

Esetünkben viszont talán nem is az a legsúlyosabb kérdés, hogy hogyan dönt a lány, akit a származása feljogosít és feloldoz, hanem sokkal inkább az, hogy mi, akik csak ehhez a világhoz kötődünk, hogyan döntenénk...

A tolla színe szerint választunk madarat, vagy aszerint, amit – és nem ahogy – énekel?

Kleinheincz Csilla története első nekifutásra bár úgy tűnhet, újra elmeséli ugyanazt a csodás kalandot egy lányról, aki elveszett a varázserdőben... a pengelevelek azonban felszaggatják ezt az elképzelést, s az őrfák a lokálpatriótákat is távol tartják, hisz kettős könyvelésnek itt helye nincs. A Rengeteg nem annyira a tónusa, mint inkább a maga egyszerű, szigorú igazságszolgáltatása révén válik az egyik legsötétebb erdővé, és nem pusztán a magyar fantasyben, s nem is csak annak világszínvonalú kánonján belül, de nemes egyszerűséggel a határokat nem ismerő irodalom egészében. Kleinheincz Csilla – nagyon úgy fest – valami olyat alkotott, amit magyar (perem)szerezőnek eddig még nem sokszor sikerült.